

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

5 november 2002

BELEIDSBRIEF

Ontwikkelingssamenwerking

Beleidsprioriteiten 2002-2003

ingediend door mevrouw Mieke Vogels
Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid, Gelijke Kansen en Ontwikkelingssamenwerking

INHOUD

	Blz.
NIEUWE SPOREN NAAR DUURZAME ONTWIKKELING	3
1. Een coördinerende en initiërende opdracht binnen de Vlaamse regering	4
1.1. De samenwerking met Zuid-Afrika	5
a. De stand van zaken	5
b. Activiteiten in 2003	6
c. Budgettaire implicaties	6
1.2. De samenwerking met Mozambique	6
a. De stand van zaken	6
b. Activiteiten in 2003	7
c. Budgettaire implicaties	7
1.3. De samenwerking met Marokko	7
a. De stand van zaken	7
b. Activiteiten in 2003	8
c. Budgettaire implicaties	8
1.4. Een beleid inzake educatie, vorming en sensibilisering	9
a. De stand van zaken	9
b. Activiteiten in 2003	9
c. Budgettaire implicaties	10
1.5. Een beleid naar de gemeenten	11
a. De stand van zaken	11
b. Activiteiten in 2003	11
c. Budgettaire implicaties	12
2. In te zetten instrumenten	13
2.1. Beter Bestuurlijk Beleid	13
a. Stand van zaken	13
b. Activiteiten 2003	13
2.2. De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB)	13
2.3. Een uniforme methodiek	14
2.4. De waarborgverlening voor ontwikkelingsprojecten	15
3. De defederalisering van de ontwikkelingssamenwerking	15

NIEUWE SPOREN NAAR DUURZAME ONTWIKKELING

Reeds in de beleidsnota 2000 – 2004 ‘Vlaanderen Internationaal’ is aangekondigd dat Vlaanderen wil bijdragen tot het verkleinen van de verschillen in welvaart en welzijn tussen de westerse landen en de landen/regio’s in ontwikkeling. Deze strategische betrachting is op zichzelf hoog gegrepen, maar in de concrete realisaties wenste de Vlaamse regering hoge ambities te koesteren.

Ook al is Vlaanderen een bescheiden rolspeler op het internationale forum inzake samenwerking en solidariteit met landen in ontwikkeling, toch moet dit beleid in hoofdorde duurzaamheid en effectiviteit nastreven. Om deze reden zal het te voeren beleid voortdurend worden afgestemd op de internationaal gemaakte afspraken en strategieën. Een permanente toetsing aan de vooropgestelde prioritaire aandachtspunten en een afstemming van de gevoerde en te voeren acties aan de internationaal afgesproken waarden is onvermijdelijk.

Vandaar mag het geen twijfel lijden dat het Vlaamse beleid volledig in overeenstemming zal zijn met het beleid van de grote internationale partners en de multilaterale organisaties. De algemene vergadering van de Verenigde Naties heeft in zijn ‘Millennium Declaration’ van 18 september 2000 de volgende fundamentele waarden naar voor geschoven bij het aangaan van internationale afspraken in de 21^e eeuw:

- Vrijheid en onafhankelijkheid;
- Gelijke rechten en mogelijkheden;
- Solidariteit;
- Verdraagzaamheid en respect in een cultuur van vrede en dialoog;
- Respect voor de natuur en
- Gedeelde verantwoordelijkheid inzake de uitdagingen op wereldschaal.

Eveneens heeft de OESO in een document van 2001 ‘Strategies for sustainable development’ de cruciale uitdagingen voor duurzame ontwikkeling en landen in ontwikkeling als volgt gedefinieerd

- Extreme armoede tast nog steeds het leven van 1 op 5 personen in de ontwikkelingslanden aan;
- Politieke onzekerheid belet de sociaal-economische vooruitgang;
- Milieuaftakeling, zowel pollutie als de vernieling van natuurlijke rijkdommen blijft groeien;
- De bevolkingsaan groei in samenhang met consumptiepatronen;
- Aids en malaria eroderen de productiecapaciteit en het sociale weefsel van landen;
- Marginalisatie van verschillende landen uit de globale economie, te wijten aan factoren als trage economische groei, uitstaande schuld, corruptie, geweld en voedselonzeekerheid.

Vlaanderen zal zijn beleidsstrategie steeds toetsen aan deze fundamentele waarden en afstemmen op de cruciale uitdagingen en dit zowel op korte als op lange termijn.

Op lange termijn betekent dit dat de partnerkeuze en de langdurende programmering de principes van democratisch en behoorlijk bestuur, het respect voor de

armste en gemarginaliseerde groepen uit de bevolking, de aanpak van de milieuproblematiek en van de Aids epidemie, de capaciteitsopbouw in het zuiden naar voor komen.

In navolging van de afspraken gemaakt op de conferentie van de Verenigde Naties in Monterrey zal ook Vlaanderen zich inschrijven in het algemene streefdoel om tegen 2010 de afgesproken norm van 0,7 % van het BNP te besteden aan internationale solidariteit. In het verleden heeft Vlaanderen reeds verantwoordelijkheid genomen en de budgetten voor ontwikkelingssamenwerking opgetrokken.

1. Een coördinerende en initiërende opdracht binnen de Vlaamse regering.

De Vlaamse regering heeft in de aanpak van dit beleidsdomein de keuze gemaakt om hiervan een horizontaal beleidsdomein te maken, met betrokkenheid van de andere beleidsverantwoordelijken omdat de samenwerking met onze partners in het Zuiden een engagement en een impact van en voor al onze beleidsdomeinen veronderstelt. Dit betekent participatie, betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de directe en indirecte actoren, met name de lokale besturen, de verschillende Vlaamse departementen, de verenigingen, de universiteiten en instituten. Op deze wijze bouwt men aan een brede dialoog en draagt men bij aan de wederzijdse ontwikkeling.

Deze horizontale betrokkenheid vindt zijn plaats binnen de strategische keuzes die door de minister bevoegd voor ontwikkelingssamenwerking zijn bepaald. Daarbinnen is zowel inzake de programmabepaling als inzake de formulering en de opvolging van de verscheidene projecten een grote rol weggelegd voor het brede horizontale werkveld. Een breed maatschappelijk en politiek draagvlak en een concentratie van de beschikbare expertise en dus een verrijking van de Noord-Zuid dialoog moeten hieruit resulteren.

Deze horizontale aanpak wordt experimenteel uitgewerkt in de directe samenwerking met Zuid-Afrika.

Tezelfdertijd moet Vlaanderen aansluiting vinden bij de hedendaagse armoedebestrijding. Er moet aandacht worden besteed aan duurzame ontwikkeling, aan een concentratiebeleid, aan het ontwikkelen van ernstige partnerships, aan participatie en aan efficiëntie.

Vandaar dat deze horizontale aanpak de doelmatigheid van de samenwerking niet in de weg mag staan. Enkele verduidelijkingen op het concept 'horizontaal beleid' worden dan ook aangebracht. Horizontaliteit betekent inbreng van de domeineigen expertise en de noodzakelijke logistiek door de functioneel bevoegde ministers. Op deze wijze wordt de inhoudelijke opvolging van de projecten door de functioneel bevoegde minister verzekerd en een correcte uitvoering gegarandeerd. Het beslissingsproces (wat de financiële middelen van de minister van ontwikkelingssamenwerking betreft) blijft evenwel verticaal, zowel wat het inhoudelijke als wat het budgettair-technische facet betreft. De functioneel bevoegde ministers schrijven zich in, in de gemeenschappelijke prioriteiten van de Vlaamse Regering. Op deze wijze wordt een eenduidige relatie met onze partner in het Zuiden aangegaan.

De horizontale aanpak mag niet tot gevolg hebben dat de concentratie gedachte zowel thematisch als geografisch wordt verlaten. Indien een horizontale aanpak betekent dat er programmatorische versnippering optreedt op het terrein zelf dan dreigt deze aanpak het beoogde effect te missen. Vandaar zal om reden van doelmatigheid binnen elke geografische prioritaire regio en binnen elk jaarprogramma een duidelijke thematische prioriteitsstelling worden aangebracht, daardoor zal zowel naar inhoudelijke afbakening, naar inzet van financiële middelen, naar opvolging van de verschillende projecten, maar vooral naar maatschappelijke effectiviteit een grotere doelmatigheid worden nagestreefd.

In een dwarsdoorsnede doorheen de gehele internationale samenwerking zullen van Vlaamse zijde de volgende klemtonen terugkeren: duurzaamheid, het scheppen van gelijke kansen voor vrouwen, kinderen en achtergestelde groepen en hiv-aids preventie zullen de rode draad zijn doorheen de samenwerkingsprogramma's met onze partners.

Deze bijsturingen zullen voornamelijk op het terrein van de directe samenwerking effect sorteren.

1.1. De samenwerking met Zuid-Afrika

a. Stand van zaken

Met de Zuid-Afrikaanse partner werd een uitvoeringsakkoord (memorandum of understanding) over de samenwerking tussen Vlaanderen en Zuid-Afrika afgesloten. Het biedt het operationele kader binnen dewelke de initiatieven moeten plaatsvinden. Deze overeenkomst past in de context van het nieuwe, verruimde verdrag met Zuid-Afrika.

De directe bilaterale samenwerking met Zuid-Afrika wordt gebaseerd op een gezamenlijk bediscussieerde strategienota, waarin de krijtlijnen voor de samenwerking van de komende jaren is vastgelegd. Het bevat naast een afspraak over de geografische en thematische prioriteiten en methodes en procedures die worden gehanteerd, ook een verwijzing naar de politieke context van de beide partners.

Binnen deze strategienota is het voorbije jaar voor het eerst een uitgebreid werkprogramma vastgelegd. Dit met het respect van de afgesproken geografische prioriteiten, met name de provincies Limpopo, Kwazulu Natal en de Vrijstaat.

Conform de in de Vlaamse regering gemaakte afspraken inzake het horizontale beleid, situeren de verschillende projecten binnen het werkprogramma zich in alle beleidsdomeinen waarvoor de Vlaamse regering bevoegd is, met name: welzijn, gezondheidszorg, ambtenarenzaken, lokale besturen, toerisme, tewerkstelling, cultuur, jeugd, sport, onderwijs, milieu en landbouw, huisvesting, economie, energie en havens.

Zo ook wordt Vlaamse expertise betrokken bij de opmaak, de opvolging en de sturing van de projecten in de verschillende beleidsdomeinen.

Voor de toepassing en bewaking van deze methodiek en voor de formulering, begeleiding en opvolging van de verschillende projecten in Zuid-Afrika wordt beroep gedaan op de V.V.O.B. Zowel het kantoor van de Vlaamse vertegenwoordiger als het kantoor van het V.V.O.B. in Pretoria werd versterkt om de nodige inhoudelijke en kwalitatieve ondersteuning te kunnen garanderen.

Voor het jaar 2002 werd een budgettaire inspanning van 12,5 miljoen Euro gedaan, waarvan 7,5 miljoen Euro ten laste van de eigen begroting; de overige 5 miljoen Euro komt ten laste van de budgetten van de inhoudelijke bevoegde ministers.

b. Activiteiten in 2003

Ook voor het jaar 2003 zal met de Zuid-Afrikaanse overheid een nieuw werkprogramma worden afgesproken van dezelfde grootorde als het vorige.

Een bijsturing van de tot heden gehanteerde aanpak zal daar waar nodig worden doorgevoerd en dit volgens de principes die hiervoor bij de ‘coördinerende en initiërende opdracht binnen de Vlaamse regering’ zijn uiteengezet. Zo zal het horizontale beleid permanent geëvalueerd en bijgestuurd worden in overleg met de betrokken partijen. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn het vergemakkelijken van de financiële stromen en het uitbouwen van één aanspreekpunt. De nadruk zal tevens expliciet gelegd worden op de verdere uitbouw van een inhoudelijk en financieel evaluatiemechanisme. Cross-sectorale thema’s (gender, HIV/aids...) zullen meer benadrukt worden en er zal gewerkt worden naar clusterprojecten.

c. Budgettaire implicaties

De budgettaire inspanningen worden constant gehouden conform de gemaakte afspraken met de Zuid-Afrikaanse partners. Een bedrag van 7.500.000 euro wordt voorzien.

1.2. De samenwerking met Mozambique

a. Stand van zaken

De samenwerking tussen Vlaanderen en Mozambique is voor het eerst tijdens de huidige legislatuur opgestart en ligt in het verlengde van wat de beleidsnota en de beleidsbrieven inzake ontwikkelingssamenwerking aankondigen.

Mozambique behoort tot één van de minst ontwikkelde landen ter wereld. Uit *het Human Development Report 2002* blijkt dat Mozambique de 170ste plaats bekleedt op de 173 landen waarvoor de *human development index* berekend wordt.

De beleidsbrief 2002 stelt: “De keuze voor Mozambique werd gemaakt op basis van een politieke analyse van een achttal landen in zuidelijk Afrika. Aansluitend bij het bezoek van Vlaams minister Bert Anciaux aan Zuid-Afrika werden door het kabinet en de administratie Buitenlands Beleid de eerste contacten gelegd voor de samenwerking.”

Het is de bedoeling nog enkele projecten in de loop van 2002 op te starten.

b. Activiteiten 2003

De administratie buitenlands beleid legt momenteel de laatste hand aan een goed onderbouwde omgevingsanalyse, waarin de politieke, de economische en de sociale factoren en de nationale en internationale actoren die een rol spelen in Mozambique op een rij gezet worden en waar aan de hand van deze factoren en deze rolspelers dan de prioritaire beleidskeuzes kunnen worden gemaakt om de structurele samenwerking met Mozambique op te starten.

Het bestrijden van de (extreme) armoede is een prioriteit van de Mozambikaanse regering. Daartoe keurde de Mozambikaanse ministerraad in 2001 het *Plano de acção para a redução da pobreza absoluta 2001-2005* (PARPA) (Actieplan voor de bestrijding van extreme armoede) goed dat een substantiële reductie van de armoede beoogt: van 70% van de bevolking nu naar minder dan 50% in 2010. Het PARPA geeft aan welke de te volgen strategie is en welke acties dienen ondernomen te worden. Het is wenselijk dat de structurele samenwerking die Vlaanderen met Mozambique wil uitbouwen aansluit bij de doelstellingen en acties van het PARPA. De gelijkheid tussen mannen en vrouwen en de strijd tegen HIV/AIDS en SOA zijn belangrijke thema's die in de samenwerking aan bod moeten komen.

c. Budgettaire implicaties

Bij de opstart van de samenwerking met Mozambique wordt een bedrag van 1.000.000 euro vooropgesteld.

1.3. De samenwerking met Marokko

a. Stand van zaken

In de beleidsnota 2000-2004 werd aangegeven dat een samenwerking met een Maghrebland (Marokko of Tunesië) tot de mogelijkheden behoorde (opdat zij zouden kunnen inspelen op de relatie met de allochtone bevolking in Vlaanderen). De uiteindelijke keuze werd afhankelijk gesteld van een omgevingsanalyse. Deze gaf aan dat een samenwerking met Marokko tot de mogelijkheden behoorde, waarna de Vlaamse Regering deze beslissing bekrachtigde.

Op 14 december 2001 werd dus door de Vlaamse regering besloten Marokko te beschouwen als prioritaire partner van het Vlaams beleid inzake samenwerkingsontwikkeling. De minder gunstige socio-economische situatie en de tendens tot politieke liberalisering vormen de aanleiding voor deze beslissing. De voornaamste krachtlijnen uit deze nota aan de Vlaamse Regering waren:

- in een eerste fase wordt gedacht aan indirecte samenwerking;
- alle relevante Vlaamse beleidsdomeinen kunnen in aanmerking genomen worden;
- de allochtone Marokkaanse gemeenschap zal betrokken worden bij het beleid;
- de beperkte middelen moeten thematisch geconcentreerd worden;

In het algemeen kan samenwerking met Marokko zorgen voor een beter inzicht in mekaars cultuur en levenswijze, wat het wederzijds begrip en respect bevordert.

De minister van Ontwikkelingssamenwerking legde de nadruk op de indirecte ontwikkelingssamenwerking met een bijzondere aandacht voor de civiele maatschappij. Daarenboven werd naar analogie met de verklaring van de Vlaamse regering de allochtone gemeenschap nauw betrokken bij de uitvoering van het beleid ten opzichte van Marokko. Dit was een nieuwe denkpiste.

b. Activiteiten 2003

Gedurende 2002 werd dus vooral onderzocht in welke mate een samenwerking met Marokko kan worden opgestart. De Marokkaanse gemeenschap in Vlaanderen heeft een actieve rol kunnen spelen in deze zoektocht. De resultaten van deze zoektocht zoals hierboven beschreven moet bijkomend getoetst worden aan een omgevingsanalyse van Marokko. De uitwerking van de uiteindelijke projecten bevindt zich dus vooral in de indirecte samenwerking (conform de beslissing van de Vlaamse Regering van 14 december 2001).

De mogelijke partners voor de Vlaams-Marokkaanse samenwerking zullen worden geïdentificeerd, en een overleg met de ngo's, met andere betrokken verenigingen en met de nieuwe Belgen van Marokkaanse afkomst zal worden opgezet.

Bij dit ganse project staan vrouwen in relatie tot alfabetisering, vorming en werkgelegenheid centraal. Ook bij de keuze van de partners zal aandacht gaan naar vrouwenorganisaties. Deze onderwerpen kunnen bij de uitvoering van de indirecte samenwerking niet uit het oog verloren worden.

c. Budgettaire implicaties

Bij de opstart van de samenwerking met Marokko wordt een bedrag van 1.500.000 euro vooropgesteld.

1.4. Een beleid inzake educatie, vorming en sensibilisering

a. Stand van zaken

Het Vlaams beleid inzake sensibilisering en ontwikkelingseducatie is er op gericht de bevolking in Vlaanderen meer gevoelig te maken voor de leefomstandigheden van mensen in het Zuiden. Dit gebeurt door het creëren van wederzijds begrip en respect als basis voor een duurzame en constructieve samenwerking, waarin alle mensen (nu en in de toekomst) tot hun recht komen en waarin daadwerkelijk wordt geprobeerd om geweld, sociaal-economische ongelijkheid en roofoverval op het milieu terug te dringen. Tegelijk streeft het beleid ernaar de houdingen en gedragingen van mensen in Vlaanderen te veranderen opdat zij zouden meewerken aan de opbouw van een meer solidaire mondiale samenleving.

In afwachting van een decretaal kader voor het Vlaamse beleid sensibilisering en ontwikkelingseducatie zijn criteria uitgewerkt, die moeten dienen als beoordelingskader met het oog op het verlenen van projectsubsidies op het budget 2002 en 2003. Deze criteria moeten een objectieve selectie mogelijk maken. Zij bevatten ook de voorwaarden die de kwaliteit van de projecten moeten bevorderen. Deze criteria gaan onder andere over 1)de kwaliteit (grote doelgroepenbetrokkenheid, netwerkontwikkeling bevorderend, duurzaamheid na afloop van het project, aansluiting bij relevant maatschappelijk debat, ...); 2)de methode (kritisch en creatief denken stimuleren, zet aan tot discussie, overleg en gezamenlijke besluitvorming, leert de opgedane kennis toe te passen, ...); 3)de doelgroepenbenadering (project is aangepast aan de doelgroep qua werkvorm, inhoud, taalgebruik, achtergrond, ... stimuleert om zelf de consequenties van het eigen gedrag te evalueren, bevordert een solidaire houding ten opzichte van de Noord-Zuidkwesties, ...); ... van het project.

In april werd een publieke oproep tot indienen van projectvoorstellen gelanceerd (gepubliceerd op de website van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en in de Vlaamse kranten). Van de 49 ingestuurde projectvoorstellen werden 28 dossiers voor subsidiëring weerhouden.

b. Activiteiten in 2003

Het huidige beleid inzake de subsidiëring van projecten inzake ontwikkelingseducatie zal worden voortgezet. Op basis van de ervaring opgedaan tijdens de selectie van de projecten voor 2002, en na een grondige evaluatie zullen de criteria worden aangepast. Een nieuwe oproep zal gelanceerd worden voor het aanvragen van een projectsubsidie voor het jaar 2003. Ondertussen zal ook initiatief worden genomen om een Vlaamse beleidsvisie over sensibilisering en ontwikkelingseducatie uit te werken die als basisstructuur zal dienen voor een toekomstig Vlaams beleid op basis waarvan een decreet zal worden uitgewerkt.

Het zal er in essentie om gaan dat de voorstellen tot sensibilisering zullen moeten leiden tot actie met duurzame ontwikkeling tot gevolg. De finaliteit van de sensibiliseringsacties moet gericht zijn op duurzame ontwikkeling in casu het uitwerken en ontwikkelen van de elementen die in de agenda 21 aan bod komen. De terugkoppeling naar het grote publiek is een belangrijk aandachtspunt.

In haar Kleurennota van 7 juli 2002 verklaart de Vlaamse regering dat een van de succesfactoren van een kleurrijke regio een grotere betrokkenheid van elke burger is. Met deze Kleurennota werd het officiële beleid van duurzame ontwikkeling van de Vlaamse regering ingeluid. De nota stelt verder ook dat alle initiatieven die uit dit beleid van duurzame ontwikkeling voortvloeien ten dienste moeten staan van de mens, zijn omgeving en de samenleving in het algemeen.

Om te komen tot een integraal Vlaams beleid van duurzame ontwikkeling zal er naar gestreefd worden de bewustmaking inzake Noord-Zuid problematiek in dit beleid een plaats te geven. Duurzame ontwikkeling heeft immers betrekking op de relatie tussen de kwaliteit van het milieu en de ontwikkeling van de maatschappij. Een integraal beleid van duurzame ontwikkeling omvat drie polen, milieu, het sociale en het economische, die zich in harmonie tot elkaar moeten verhouden. De bewustmaking inzake de Noord-Zuidproblematiek draagt ongetwijfeld bij tot het succes van het beleid van de Vlaamse regering om te komen tot een kleurrijke regio en een versterkte betrokkenheid van de burgers.

Daarom zal er ook analoog aan het beleid van interne milieuzorg binnen de Vlaamse overheid, een beleid van interne sensibilisering inzake ontwikkelingsamenwerking binnen de Vlaamse overheid worden opgestart.

Beide beleidsopties (interne milieuzorg en interne sensibilisering inzake ontwikkelingsamenwerking) hebben natuurlijk veel overeenstemmende punten. Daarom is het aan te bevelen dat een voortdurende dialoog en overleg georganiseerd wordt opdat deze beide onderwerpen zich niet naast elkaar ontwikkelen.

De interesse en betrokkenheid van de jongeren bij deze problematiek van internationale solidariteit en duurzame ontwikkeling is van cruciaal belang voor ons engagement naar de toekomst. Wederzijdse kennis van de leefomstandigheden en perspectieven van de jongeren in het Noorden en in het Zuiden is hiervoor onmisbaar. Een programma van jongerenuitwisselingen van Noord naar Zuid en omgekeerd zal in de loop van 2003 worden opgezet.

c. Budgettaire implicaties

Het in de begroting 2002 voorziene budget wordt in de begroting 2003 uitgesplitst, zonder dat er middelen worden toegevoegd. Er wordt 1.284.000 euro voorzien voor de projecten die moeten beantwoorden aan de oproep. Dit is constant beleid. Er wordt 250.000 euro voorzien voor het beleid interne sensibilisering binnen de Vlaamse overheid.

1.5. Een beleid met de gemeenten

a. Stand van zaken

Het concept van het beleid inzake gemeentelijke convenants samenwerkingsontwikkeling werd uitgetekend. Dit concept wordt samen met de geïnteresseerde Vlaamse gemeenten in praktijk gebracht in een drie jaar durend pilootproject dat moet uitmonden in een wettelijke regeling (decreet) tegen 1 januari 2004. Het concept gaat uit van een procesmatige aanpak: gedurende het pilootproject wordt constant begeleiding en vorming aangeboden (trajectbegeleiding) in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG). Een permanente dialoog en evaluatie van het beleid door en met de Vlaamse overheid vindt plaats.

De krijtlijnen van dit concept kunnen als volgt omschreven worden: 1) Er moet zowel in het Noorden als in het Zuiden een ruim maatschappelijk draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking worden uitgebouwd (sensibilisatie). 2) Capaciteitsopbouw inzake bestuurlijk management en het uitbouwen van een lokaal beleid ontwikkelingssamenwerking staat centraal (opleiding, personeel en infrastructuur). 3) Dit alles kan – mits de gemeente aan bepaalde criteria voldoet – geconcretiseerd worden in de uitbouw van een zusterband met een gemeente in het Zuiden. Het rechtstreekse contact tussen de Vlaamse lokale overheid en het lokaal bestuur in het Zuiden staat daarbij centraal.

Alle Vlaamse gemeenten werden geïnformeerd over dit nieuwe beleid. Zij kregen allen de mogelijkheid om in het pilootproject opgenomen te worden. Uit 48 kandidaat-dossiers werden er 24 geselecteerd die in de loop van het najaar ter goedkeuring aan de Vlaamse regering werden voorgelegd. Met 21 van deze geselecteerde gemeenten werd een convenant afgesloten. Tijdens het tweede werkingsjaar van het pilootproject werden opnieuw alle gemeenten uitgenodigd om zich kandidaat te stellen. Er werden ditmaal 22 dossiers ingestuurd. 10 gemeenten kregen een positief advies en kunnen een convenant afsluiten begin oktober 2002.

Met de VVSG werd een overeenkomst afgesloten om de uitbouw van dit beleid mee te begeleiden en er wordt bovendien een vormingspakket aangeboden aan de gemeenten.

b. Activiteiten in 2003

De gemeente moet inzake ontwikkelingssamenwerking een complementaire rol spelen met de andere actoren op het terrein. Centraal in dit beleid moet de uitbouw staan van het lokale draagvlak door middel van sensibilisering en in het verlengde daarvan de ontwikkeling van lokale bestuurscapaciteit als exponent van de principes van goed bestuur en democratisering. De gemeentelijke convenant als instrument voor het lokale beleid ontwikkelingssamenwerking moet samen met andere bestaande instrumenten de duurzame ontwikkeling in het Noorden bevorderen en de uitwerking op het terrein van agenda 21 bespoedigen. Lokale besturen blijven de cruciale actoren in dit duurzaamheidsproces, gebaseerd op subsidiariteit en participatie.

Het jaar 2002 werd een jaar van permanente dialoog met de gemeenten die het samenwerkingstraject aan het bewandelen zijn en van evaluatie en bijsturing van het algemene concept. In de loop van het jaar werden verschillende vormings- en voorlichtingssessies georganiseerd, niet enkel voor de geselecteerde gemeenten, maar ook voor deze gemeenten die duidelijk hun belangstelling lieten blijken voor het aangeboden beleid. De VVSG blijft de belangrijkste partner in dit proces van vorming, reflectie en evaluatie.

In 2003 zal ook de permanente dialoog met de gemeenten verder gezet worden. Een evaluatie van het eerste werkingsjaar van alle gemeenten zal plaatsvinden en het beleid kan indien nodig bijgestuurd worden. Duidelijk is dat op termijn ook kleine gemeenten de mogelijkheid moeten hebben om binnen hun mogelijkheden zich in dit beleid in te schrijven. Terwijl ook de rol van de ngo's en het middenveld in de voorbereiding van het gemeentelijke beleid ontwikkelingsamenwerking moet worden gewaardeerd.

Een kwalitatieve procesmatige evaluatie wordt mee georganiseerd door middel van verschillende individuele werkbezoeken. Een overleg tussen het lokaal bestuur en de subsidiërende overheid met de VVSG als “tussenpersoon” is daarbij een goede constructie..

De bevindingen van deze werkbezoeken en de intense samenwerking tussen de administratie, de betrokken gemeenten en de VVSG zal tevens de nodige input geven voor de evaluatie van het volledige pilootproject. Deze aandachtspunten en opmerkingen zijn een belangrijke insteek bij het uitwerken van het uiteindelijk wettelijk kader, waarin de hierboven vermelde aandachtspunten van complementariteit, overleg, sensibilisering, duurzame ontwikkeling nader zullen worden uitgewerkt.

Voor de uitwerking van dit wettelijk kader werd tevens een stuurgroep opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van het kabinet van de minister van Ontwikkelingssamenwerking, van het kabinet van de minister van Binnenlandse Aangelegenheden en Ambtenarenzaken, de administratie Buitenlands Beleid, de administratie Binnenlandse Aangelegenheden, de VVSG, en vertegenwoordigers uit de NGO-wereld en de academische wereld.

De taak van de stuurgroep bestaat er in om tegen midden 2003 een decreet voor dit beleid mee te helpen uitschrijven. Er werd geopteerd om een decreet uit te schrijven omdat op die manier de algemene doelstellingen en de criteria van het beleid vastgelegd worden en de noodzakelijke continuïteit verzekerd wordt. Uiteraard kan de uitwerking van dit decreet niet los gezien worden van de verdere evolutie van het kerntakendebat waar de bevoegdheidsverdeling tussen de Vlaamse overheid, de provinciebesturen en de steden en gemeenten vastgelegd wordt.

c. Budgettaire implicaties

In 2003 is hetzelfde budget voorzien als vorig jaar te weten 1.595.000 euro voor de uitvoering van 29 convenanten met Vlaamse gemeenten en 150.000 euro voor de ondersteuning door de V.V.S.G.

2. In te zetten instrumenten

2.1. Beter Bestuurlijk beleid

a. Stand van zaken

In het kader van de reorganisatie van de Vlaamse overheid (Beter Bestuurlijk Beleid) hechtte de Vlaamse regering op 7 december 2001 haar principiële goedkeuring aan de sectorale invulling van het beleidsdomein Buitenlands Beleid & Internationale Samenwerking.

Voor het beleidsveld ontwikkelingssamenwerking voorziet de sectorale invulling dat de beleidsondersteunende taken worden ondergebracht in het departement Buitenlands Beleid & Internationale Samenwerking. Het departement staat de minister bij op het vlak van strategische planning, beleidsvoorbereiding, aansturing van de beleidsuitvoering en beleidsevaluatie. De beleidsuitvoering wordt toevertrouwd aan een agentschap ontwikkelingssamenwerking.

In 2002 werden in een stuurgroep verdere voorstellen uitgewerkt ter verfijning en verdere invulling van de goedgekeurde organisatiestructuur. Op 19 juli 2002 besliste de Vlaamse regering om per beleidsdomein een veranderingsmanager aan te stellen. Zijn of haar opdracht bestaat erin het veranderingsproces binnen het beleidsdomein te coördineren, te begeleiden en op te volgen. De veranderingsmanager is in september 2002 van start gegaan met de uitvoering van een concreet werkprogramma teneinde de nieuwe structuur operationeel te maken.

b. Activiteiten 2003

In 2003 zal verder gewerkt worden aan de uitbouw van het nieuwe ministerie Buitenlands Beleid & Internationale Samenwerking. Naast het verfijnen van de beleidsondersteunende taken inzake ontwikkelingssamenwerking binnen het departement, zal ook de opdracht, taakomschrijving en organisatieconcept van het nieuwe agentschap ontwikkelingssamenwerking worden uitgewerkt.

2.2. De Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB)

De technische bijstand wordt geleverd door een technisch agentschap. Dit agentschap is belast met de opvolging van projecten vanaf het ogenblik van de projectformulering en staat in voor de volledige kwalitatieve en inhoudelijke begeleiding, sturing, monitoring en interne evaluatie van de projecten, inclusief de ondersteuning van eventuele Vlaamse expertise die wordt ingebracht.

a. Zuid-Afrika

De VVOB is in de directe samenwerking met Zuid-Afrika het uitvoerend agentschap van de Vlaamse overheid. Het agentschap opereert hierbij niet vanuit een specifiek kennis- of bevoegdheidsterrein, maar het staat wel in voor de globale begeleiding van de samenwerkingsinitiatieven en in de ondersteuning van de partnerschappen. In het bijzonder wordt de toepassing en de naleving van uniforme standaard, met name de Project Cycle Management, bewaakt.

b. Marokko en Mozambique

Voor de technische bijstand van de programma's in Marokko en Mozambique worden bestekken opgemaakt zodat offertes kunnen worden ingewacht.

Budgettaire implicaties

Een constant budget van 1.322.000 euro is voorzien. In dit budget zit de werkings- en secretariaatskost van de zetel in Brussel inbegrepen, tezamen met de uitbouw van de vertegenwoordiging in Zuid Afrika die het Vlaamse beleid ontwikkelings-samenwerking mee helpen uitvoeren.

2.3. Een uniforme methodiek

De Project Cycle Management (PCM) is een uniforme standaard die op internationale schaal wordt aangewend om de projectcyclus van een samenwerkingsinitiatief op te volgen en te begeleiden. Op deze wijze wordt via een vastgelegd traject, dat begint bij een probleemanalyse, over de projectdoelstellingen, het actieplan en een overzicht van de budgettaire middelen komt tot een overwogen projectvoorstel. Via een overlegde monitoring van het project, kan er bijgestuurd en geëvalueerd worden, zodat de inhoudelijke kwaliteit en de beoogde resultaten van de projecten accuraat kunnen opgevolgd worden.

Deze individuele projectmethodologie kadert in een ruimere programmatorische aanpak met elk van onze partnerlanden. Op basis van een brede omgevingsanalyse wordt met de partner een bespreking aangevat die resulteren in meerjarige programma's. Daarna wordt in de identificatiefase de mogelijke samenwerkingsinitiatieven gedetecteerd, waarop de individuele projectformulering wordt aangevat zoals beschreven. Interne en externe evaluatie leidt tot bijstellingen in de programmering.

Het geheel van de methodiek wordt toegepast op de directe samenwerking met onze partnerlanden. Een beroep wordt gedaan op de expertise aanwezig in het VVOB om deze methodiek te hanteren en te bewaken. Maar ook inzake de indirecte samenwerking door middel van andere actoren worden delen van deze methodiek toegepast. Zo wordt bij de projectformulering van de indirecte samenwerkingsvoorstellen, bij de indiening van voorstellen voor educatie en sensibilisering, en bij de gemeentelijke actieplannen voor het convenantenbeleid steeds gevraagd dat het 'logisch kader' zoals gehanteerd in de PCM-methodologie wordt toegepast.

De nodige afspraken werden gemaakt om de financiële stromen die gepaard gaan met de programma's in Zuid Afrika te controleren en op te volgen. De overeenstemming tussen onze eigen Vlaamse voorschriften en de in Zuid Afrika gehanteerde standaarden is nagezien.

Budgettaire implicaties

Voor de opvolging en de begeleiding van de afgesproken methodiek wordt 250.000 euro voorzien.

2.4. De waarborgverlening voor ontwikkelingsprojecten

Het instrument van de waarborgverlening voor ontwikkelingsprojecten zoals vastgelegd in het besluit van de Vlaamse regering van 22 december 1994 tot regeling van de erkenning van ontwikkelingsfondsen en de waarborgverlening aan erkende ontwikkelingsfondsen heeft de voorbije jaren heel wat moeilijkheden ondervonden.

Vooraf de loodzware procedure voor de toekenning van de waarborg aan ontwikkelingsprojecten maakt het onmogelijk om te beantwoorden aan de noden die in het Zuiden leven. Ook het onaangepaste budgettaire/technische kader en het gebrek aan expertise op het domein zijn gekend.

Toch bestaat over het nut en de wenselijkheid van het instrument geen twijfel. Het gaat hier over een moderne manier van samenwerken waarbij de autonomie van de organisaties in het Zuiden wordt gerespecteerd en waarbij er plaats is voor een kleinschalige aanpak.

Het bestaande reglementaire kader zal grondig worden herdacht en hierbij zullen de bestaande paden worden verlaten. Er zal worden uitgekeken naar een organisatie waarin voldoende expertise aanwezig is en die tegelijkertijd een adequate, soepele en snelle financiële dienstverlening kan garanderen. De toekomstige oprichting van het Vlaamse uitvoerend agentschap voor Internationale samenwerking kan hier een cruciale rol spelen.

Budgettaire implicaties

Een constant budget van 248.000 euro is voorzien.

3. De defederalisering van de ontwikkelingssamenwerking

a. Stand van zaken

Al bij haar samenstelling in 1999 bereikte de Vlaamse regering een akkoord over de wenselijkheid van een (gedeeltelijke) overheveling van de ontwikkelingssamenwerking naar de deelstaten. In het Vlaams regeerakkoord drongen de Vlaamse regeringspartners immers al aan op het voeren van een volwaardig ontwikkelingsbeleid in het verlengde van de eigen bevoegdheden en op de overdracht naar de deelstaten van de financiële middelen die de federale overheid besteedt aan ontwikkelingssamenwerking in die domeinen waarvoor de gemeenschappen en gewesten bevoegd zijn.

Eén jaar later, in oktober 2000, nam de federale meerderheid de defederalisering van de ontwikkelingssamenwerking op in het Lambermont-akkoord. De beginselteksten

van dit akkoord werden neergelegd in de beide bijzondere wetten van 13 juli 2001. Voor de ontwikkelingssamenwerking bepalen zij het volgende:

- de oprichting van een bijzondere werkgroep, die tegen 31 december 2002 een lijst moet opstellen van onderdelen van de ontwikkelingssamenwerking die betrekking hebben op de bevoegdheden van gemeenschappen en gewesten;
- de overheveling naar de deelstaten van deze onderdelen op 1 januari 2004;
- de overheveling naar de deelstaten van de bijhorende financiële middelen.

Om gepast te kunnen inspelen op de grondwetswijziging van 2001, paste de Vlaamse regering haar regeerakkoord aan. Daarin ging ook de nodige aandacht uit naar de defederalisering van de ontwikkelingssamenwerking: de bevoegde Vlaamse minister kreeg de opdracht om ter voorbereiding van de defederalisering een politieke werkgroep samen te stellen. Deze werkgroep, waarin per Vlaamse democratische partij twee vertegenwoordigers zetelen, kwam een eerste keer samen in januari van dit jaar. Nadien volgden nog drie vergaderingen.

De federale overheid ging van haar kant in maart 2002 over tot de eigenlijke oprichting van de in de bijzondere wet voorziene bijzondere werkgroep. Naast 6 vertegenwoordigers van federale ministers telt de bijzondere werkgroep evenveel vertegenwoordigers van de deelstaten. Voor Vlaanderen zetelen een afgevaardigde van de minister-president en een afgevaardigde van de minister bevoegd voor de ontwikkelingssamenwerking in deze bijzondere werkgroep. Experten uit kabinet en administratie staan hen bij.

Tijdens de eerste vergaderingen van de bijzondere werkgroep werd kennis genomen van de huidige federale ontwikkelingssamenwerking en van het standpunt over de defederalisering van vertegenwoordigers uit de sector (NGO's, universiteiten, wetenschappelijke instellingen). In het najaar van 2002 zal de bijzondere werkgroep uitvoerig ingaan op het institutionele aspect van de defederalisering. Op basis van dit institutionele debat kan dan de lijst tot stand komen met onderdelen die in aanmerking komen voor overheveling naar de deelstaten. Zoals voorzien in de bijzondere wet, plant de bijzondere werkgroep het einde van haar werkzaamheden in december 2002. De bijzondere werkgroep zal dan een rapport met haar conclusies opmaken en voor verdere parlementaire behandeling neerleggen.

b. Activiteiten 2003

Hoe de algemene bepalingen van de bijzondere wet concreet gestalte zullen krijgen en welke gevolgen dit voor de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking zal hebben, is momenteel nog niet duidelijk. Dit neemt echter niet weg dat een gestroomlijnde overheveling in 2004, van welke aard deze ook moge zijn, een degelijke voorbereiding in de daaraan voorafgaande periode vereist. Een vlotte defederalisering is immers in het belang van allen – niet in het minst van onze partners in het Zuiden.

Zo dient Vlaanderen in 2003 te anticiperen op de eigenlijke overheveling van onderdelen van de ontwikkelingssamenwerking door onder andere volgende activiteiten te ondernemen:

- het voorbereiden van een (decretaal) kader waarin de over te dragen onderdelen van de federale ontwikkelingssamenwerking kunnen worden ingepast;

- het creëren van de nodige mogelijkheden tot integratie van de over te dragen onderdelen van de federale in de huidige Vlaamse ontwikkelingssamenwerking, zowel beleidsmatig als op het terrein;
- het organiseren van de samenwerking met de federale overheid, alsook met de overige deelstaten, met het oog op de uitvoering van de huidige engagementen en van toekomstige complementaire activiteiten;
- het voorzien van de nodige ruimte in de toekomstige organisatiestructuur van het departement Buitenlands Beleid & Internationale Samenwerking en van het agentschap, rekening houdend met nieuwe taken en met een uitbreiding van het personeelskader, al dan niet via transfer van de federale overheid;

In welke mate deze activiteiten meer of minder aandacht zullen vergen, hangt natuurlijk grotendeels af van de wijze waarop de defederalisering van de ontwikkelingssamenwerking uiteindelijk wordt ingevuld.